

چکیده فارسی:

پژوهش حاضر به روش پیمایشی و با هدف تعیین جایگاه بارکد از نظر روسای کتابخانه‌ها و مسوولان بخش امانت و تعیین مشکلات احتمالی استفاده و یا عدم استفاده از بارکد انجام شده است. جامعه مورد پژوهش ۵۷ رئیس و ۴۶ مسوول بخش امانت از ۶۲ کتابخانه دانشگاه‌های دولتی شهر تهران است که یکی از سه نرم‌افزار پارس آذرخش، کاوش یا نوسا را دارند. ۵ کتابخانه امانت رایانه‌ای با بارکد دارند. ابزار گردآوری اطلاعات ۲ نوع پرسشنامه است که یکی برای کتابخانه‌های بارکددار و دیگری برای کتابخانه‌های بسی بارکد طراحی شده است. فرضیه‌ها با آزمون مجذور کا χ^2 سنجیده شد فرض دوم پژوهش یعنی بین میزان آشنایی روسا، مسوولان با بارکد و مقطع تحصیلات رابطه معناداری وجود دارد با $\chi^2 = 28/9$ و $df = 12$ و $\alpha = 0/5$ تائید شد. یافته‌ها نشان داد که نوع بارکد Smart ۴۰٪ و Dumb ۶۰٪ مورد استفاده است. در کتابخانه‌هایی که بارکد دارند روسای آنها ۱۰۰٪ و مسوولان ۸۰٪ از بارکد رضایت دارند. جمع‌بندی نظرات روسا و مسوولان نشان می‌دهد که بارکد باعث آمارگیری سریعتر و آسانتر (۱۰۰٪) تسریع موجودی‌گیری (۹۰٪) و کاهش زمان امانت (۱۰۰٪) شده است. مشکلات بارکدگذاری اشتباه در چسباندن بارکد، ورود بارکد تکراری و مشکل تقسیم کار بوده است. میزان استفاده از برنامه امانت سیستم‌های رایانه‌ای به شرح زیر است: ۹۰٪ لیست امانت گیرندگان که تاخیر دارند؛ ۸۰٪ آمار تعداد افرادی که بیش از تعداد روز معین تاخیر دارند و داشتن نشانی فرد برای پیگیری و ۶۰٪ گزارش عنوان کتابهای صحافی رفته و ۵۰٪ لیست کتابهایی که در دوره زمانی معین امانت نرفته‌اند در کتابخانه‌هایی که بارکد ندارند روسا ۷/۷۵٪ و مسوولان ۵/۸۸٪ موافق استفاده از بارکد هستند و روسا ۵/۶۳٪ و مسوولان ۴/۶۳٪ با بارکد آشنا هستند و جایگاه آن را شناسخته‌اند. ۵/۸۸٪ مسوولان بخش امانت، بارکد نرم‌افزار را برای امانت می‌شناسند ولی از آن استفاده نمی‌کنند. دلایل عدم استفاده کمبود بودجه، تجهیزات و نیروی انسانی است. مشکلات احتمالی بارکدگذاری را به ترتیب عدم ورود اطلاعات

کتابشناختی، مراجعه زیاد و نداشتن وقت برای بارکدگذاری، اشتباه در چسباندن بارکد و کوچکی کتابخانه بیان کرده‌اند.

پیشنهاد می‌شود بارکد را بر حسب نیاز، بودجه و امکانات انتخاب کنند. وضعیت استفاده آن را در کشور بررسی کنند. برای طرح امانت بین کتابخانه‌ای با کتابخانه‌های دیگر هماهنگی شود. کد اختصاصی هر کتابخانه در ابتدای بارکد گنجانده شود تا در زمان امانت بارکد هر کتابخانه مشخص باشد؛ سپس بودجه لازم تدارک دیده شود. برای ثابت ماندن بارکد و پاک نشدن آن بهتر است کارتها پرس شود و بارکد کارت براساس شماره دانشجویی باشد که یک کارت در آموزش، کتابخانه و امانت بین کتابخانه‌ای استفاده شود.